

WŁADYSŁAW NOWAKOWSKI

1. Dane osobiste (imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny):

Bomb. Władysław Nowakowski, ur. w 1898 r. w Pabjanich [Pabianicach], pow. Łask [sic!], woj. łódzkie. Od 11 marca 1919 do 1 września 1921 r. odbywałem czynną służbę w Wojsku Polskim w 3 Pułku Artylerii Polowej.

2. Data i okoliczności zaaresztowania:

Wywieziony 10 lutego 1940 r. przez władze sowieckie jako gajowy Lasów Państwowych ze wsi Swaryń, gm. Lelików, pow. Kobryń, woj. poleskie.

3. Nazwa obozu, więzienia lub miejsca przymusowych prac:

Zesłany zostałem do Rosji do wsi Wodopad, rejon plisiecki [plesiecki], obłast archangielska, w lasy do pracy. Mieszkaliśmy w barakach, chodziliśmy do pracy do lasu trzy kilometry.

4. Skład więźniów, jeńców, zesłańców:

Przeważnie byli zesłani gajowi i osadnicy wojskowi. Było nas tam 130 rodzin, ok. 700 osób. Dużo z nich poumierało z wycieńczenia, przeważnie dzieci i w starszym wieku mężczyźni i kobiety, w średnim wieku mniej umierało. Ogółem ok. 70 osób.

5. Życie w obozie, więzieniu:

Ja pracowałem zimową porą w lesie. Zarabiałem dziennie od trzech do pięciu rubli. Latem pracowałem przy wyrobie i paleniu cegły. Zapłata za tysiąc sztuk wyrobionej i wypalonej – 92 ruble. Z tego dużo było jeszcze potrąceń, tak że dziennie wypadało do dziesięciu rubli.

7. Stosunek władz NKWD do Polaków:

Co do wzajemnych stosunków z ZSRR, to u nas zawsze wychodziły nieporozumienia, bo oni nam mówili, że już nigdy Polski nie będzie, że już zginęła na zawsze.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:

Lekarz był u nas w wiosce, ale lekarstw nie było dostatecznie.

9. Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?

Otrzymałem dwa listy z Polski.

10. Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?

Z pracy zostałem zwolniony 20 grudnia 1941 r., a wyjechałem 2 lutego 1942 r. Przyjechałem do Puchlewi [Bandar-e Pahlavi] 9 kwietnia, a 12 kwietnia byłem w Teheranie, gdzie powołano mnie na komisję i zostałem przyjęty do wojska 15 lipca 1942 r.

4 marca 1943 r.